

anden Halvdel forrentes og afdrages med 4 pCt., men der tilføjes saa, at Laanet, der indستاar uopsigeligt fra Statskassens Side, saa længe den paagældende Ejendom vedligeholdes efter sin Bestemmelse, ydes afdragsfrit i de første 5 Aar. Jeg tror, det vil være en heldig Imødekommen mod Landarbejderen ikke at paalægge ham for store Udgifter i de første 5 Aar. Han vil i disse kunne arbejde sig saaledes frem, at han senere kan bære en noget højere Afgift. Paa den anden Side har jeg ikke medtaget Forslaget i Folketingets Affattelse om en rente- og afdragsfri Del af Laanet. Jeg har tidligere udtalt mig herimod, idet jeg ikke tror, det i Virkeligheden vil være til Gavn for Landarbejderen at have en sliq Sum i en Aarrække uden Renter og Afdrag, eftersom han jo dog en Gang, og da i en mere fremrykket Alder, skal til baade at forrente og afdrage denne Del af Laanet. Det vil hænge som en Klods om Benet paa ham i de senere Aar, i hvilke han maaske vanskelig vil kunne udrede saa store Udgifter.

Ændringsforslagene Nr. 14 og 15 har jeg omtalt. Med Hensyn til Ændringsforslaget Nr. 14 maa jeg maaske tilføje, at det har været fremhævet fra flere Sider, at naar man satte Statsbidraget for lavt, bleve de Huse, hvorom der kunde være Tale, saa faatallige, at Loven ikke kommer til at spille nogen virkelig Rolle for Landarbejderne. Efter Folketingets Forslag om 4 Mill. i 5 Aar gik man ud fra, at der vilde kunne bygges ca. 1,000 Huse om Aaret, og med Landstingets Forslag om 1 Mill. maa man altsaa gaa ud fra, at der kan bygges $\frac{1}{4}$ heraf. Ved denne Beregning gik man ud fra, at et Hus med tilhørende Jordlod, Besætning og Inventar vilde koste ca. 4,000 Kr. Det er naturligvis ikke muligt at sige nøjagtigt, hvor dyre Husene ville blive i Almindelighed, jeg skulde dog gætte paa, at 4,000 Kr. gennemsnitlig er en noget for høj Sum, men sættes Summen til 4,000 Kr., vil der efter Forslaget med et Tilskud af 2 Mill. Kr. om Aaret kunne bygges ca. 600—630 Huse, og naar man paaregner, at Statens Laan efter de nu i Forslaget optagne Bestemmelser om Arvefæsteafgifterne vil blive noget mindre, hvor der paahviler Arvefæsteafgift, regner jeg, at der maaske kan bygges ca. 700 Huse for denne Sum.

Jeg kommer saa til Ændringsforslag Nr. 16 og 17, som foreslaa, at man skal udelade Bestemmelserne i Forslagets §§ 21 og 22 om, at naar den eventuelle Enke atter gifter sig, kan Ejendommen kun gaa

over til en Landarbejder igen, og ligeledes, at det er nødvendigt, at den, man ønsker at testamentere Huset til, skal være en Landarbejder. Jeg tror ikke, at disse Forslag have nogen særlig Betydning, og skal derfor ikke komme nærmere ind paa dem.

Det vil nu blive det høje Tings Sag i Dag at tage Bestemmelse om, hvorvidt man mener at kunne gaa med til de af mig stillede Ændringsforslag. Jeg forudser, at der vil blive rettet Kritik mod mig, fordi jeg er gaaet saa vidt i min Imødekommen, som sket er. Naar jeg imidlertid har ment at burde strække mig saa vidt, er det, fordi jeg tror, at Rigsdagen før eller senere vil blive nødt til at løse dette Spørgsmaal i Henhold til det Løfte, der er givet i Loven af 1894, og jeg tror, at denne Lov, hvis den bliver gennemført, vil kunne bringe Lykke og Glæde omkring i vort Land og vil kunne medvirke til at skabe Hjem paa Landet, som i sig have Betingelser for at være tilfredse og lykkelige. Der er i vor Tid stærke Bestræbelser fremme for at drage alle de flinke Arbejdere fra Landet ind til Byerne. De lade sig lokke af den højere Løn og de Fornøjelser og de Chancer, som de større Byer og da særlig Kjøbenhavn byde dem; men de se ikke Skyggesiderne ved at komme ind i det store Samfund. Enhver Bestræbelse, der gaar ud paa at knytte Landarbejderne til Landet og skabe saa gode Vilkaar for dem som muligt, har derfor min varmeste Sympati, og det er min Tro og mit Haab, at man, naar denne Lov bliver gennemført, vil skabe Betingelser for, at i det mindste en Del af Landarbejderne ikke lader sig drage til Byerne, men forbliver paa Landet. Jeg har derfor efter moden Overvejelse ment at kunne stille disse Ændringsforslag, som jeg her nærmere har omtalt, men jeg kan ikke andet end samtidig udtale, at jeg for mit Vedkommende ikke kan strække mig videre med Hensyn til reelle Indrømmelser under den videre Forhandling om dette Spørgsmaal her i Rigsdagen.

Ordføreren (Koch): Jeg bringer den højtærede Minister min Tak, fordi han tog den af mig ved 2den Behandling gjorte Henstilling til Følge og har søgt at mægle i denne Sag mellem Tingene. Jeg tillod mig at fremkomme med denne Henstilling, fordi jeg havde den Overbevisning, at den højtærede Minister var den eneste, der kunde bidrage til, at de Differencer, der var mellem Tingene, kunde finde en Løsning. Jeg paaskønner saa meget mere, at den højtærede Minister har gjort dette Skridt,